

David Cameron i Angela Merkel, a Londres. A la dreta, Joaquín Almunia, comissari de Competència de la Unió Europea.

l'abast de les ambicions britàniques de vigilància.

Segons els documents, l'interès per obtenir informació del GCHQ i dels polítics que encarregaven les accions és considerable. Des del centre de Cornualla i d'altres posts del GCHQ, presumptament es vigilen connexions telefòniques internacionals i que discorren per satèl·lit d'estat a estat de manera sistemàtica, però també comunicacions per correu electrònic ("C2C", "computer to computer", d'ordinador a ordinador). Ho demostren llargues llistes que, per exemple, descriuen connexions que van des de Bèlgica fins a l'Àfrica.

L'entrada "EU COMM JOAQUIN ALMUNIA" apareix en una valoració "informal" del gener de 2009. En aquell moment, en el punt més crític de la crisi europea, Almunia encara era comissari d'Economia i Finances de la UE i ja disposava d'una entrada pròpia i se l'identificava com un objectiu en la base de dades britànica amb el nom en clau de "broadoak".

Des del punt de vista periodístic, l'interès per Almunia no hauria d'haver-se reduït des d'aleshores; si més no si es vol fer espionatge econòmic: l'actual comissari de la Competència pren decisions, entre altres coses, sobre la incòmoda qüestió de si l'empresa nord-americana Google està abusant del seu poder en el mercat i si perjudica els seus competidors europeus. Finalment, Almunia va decretar sancions contra el gegant farmacèutic Johnson & Johnson i les empreses de serveis financers Citygroup i J.P. Morgan Chase.

El nom del comissari europeu també apareix en un segon document de 2008, en el qual es parla dels contactes de França amb l'Àfrica. Segons el document, Almunia (o un número atribuït a ell) havia telefonat el 30 o el 31 d'octubre de 2008 a un número de la Costa d'Ivori. Abans de tancar la redacció, no hi ha hagut cap reacció del comissari Almunia en referència als esdeveniments.

A banda de nombrosos "objectius diplomàtics" i polítics, a les llistes

també hi trobem caps d'Estat africans, familiars seus, ambaixadors i empresaris. També hi ha llistats representants d'organitzacions internacionals com les Nacions Unides, l'Organització per l'Alimentació i l'Agricultura (FAO), l'Unicef o l'Institut de l'ONU per la investigació sobre el desarmament. També criden l'atenció moltes missions diplomàtiques de les Nacions Unides a Ginebra.

Fins i tot ONG com Metges del Món o representants del seus Ideas-Centre apareixen en els documents britànics. Ocasionalment, també hi surten empreses, sobretot dels àmbits de les telecomunicacions i de la banca. L'empresa francesa d'armament Thales, parcialment propietat de l'Estat, també hi apareix, de la mateixa manera que el gegant de l'energia amb seu a París Total.

Respecte a la sospita que el GCHQ ha dut a terme un espionatge econòmic intensiu, els serveis secrets van explicar que no entrarien en detalls però que els serveis secrets estaven autoritzats a

intervenir les comunicacions sempre que impliqués el benestar econòmic de la Gran Bretanya i la seguretat de l'Estat. Van afegir que les escoltes telefòniques per a aquest propòsit "no es podien considerar espionatge econòmic de cap manera".

L'NSA també va negar, en resposta als periodistes, que utilitzés els seus serveis d'intel·ligència "per robar secrets econòmics per ordre d'empreses dels Estats Units o per transmetre aquesta mena d'informacions a companyies nord-americanes". En una altra intervenció, van dir: "Els Estats Units d'Amèrica duen a terme investigacions a l'estranger igual com també fan altres països".

Sembla que els britànics es van acostar força a l'objectiu, descrit en altres documents, de "controlar" internet i d'"explotar les telecomunicacions globals". Així, els documents arriben a la conclusió que, en el cas de la xarxa de satèl·lits, es tractava de continuar el programa de vigilància Echelon, que ja va ser objecte d'atenció d'una comissió d'investigació del Parlament Europeu el 2000.

Els polítics de la UE havien exposat un bon reguitzell d'indicis convinents en un informe l'any 2001 i havien plantejat diverses exigències als EUA. Al cap de poques setmanes, però, els atacs de l'11 de setembre van fer emmudir les crítiques al soci de l'aliança.

D'aquesta manera, el sistema de vigilància per satèl·lit senzillament va continuar, com mostra un mapa propietat d'Edward Snowden sobre les anomenades activitats Fornsat dels "Five Eyes".

Amb el títol "Operacions importants de recollida de Fornsat" és com es coneix el centre de vigilància amb el nom de "Carboy". Un altre punt de recollida d'informació és, segons els papers, Sugar Grove, a Virgínia de l'Oest, lloc des d'on l'NSA duia a terme escoltes, amb el nom en clau de "Timberline".

Com a molt des de l'informe Echelon, se sap que els serveis secrets punxen les comunicacions internacionals per satèl·lit, com també fan els serveis secrets alemanys. El que és políticament rellevant és que, pel que sembla, en les bases de dades també es registren

noms i institucions de veïns europeus, des de representants de la UE fins a diverses organitzacions de l'ONU. Això no es pot qualificar sinó d'un atac de la intel·ligència entre socis. Ara sorgeix la pregunta de si els noms i institucions també són registrats per l'NSA com a objectius d'investigació.

Al centre de vigilància treballen en estreta col·laboració el GCHQ i l'NSA, l'estació d'escoltes la regenten conjuntament. L'espia dels EUA que s'alegrava dels bonics paisatges de Cornualla, doncs, no és un cas aïllat: permanentment hi ha col·legues de l'NSA destacats a Cornualla. La intel·ligència nord-americana fins i tot va arribar a destinar uns 25 milions de dòlars en reformes, com va informar *The Guardian* a l'estiu arran dels documents de Snowden. En un informe secret del GCHQ de l'any 2010, es parlava que per part britànica hom s'esforçava a correspondre les expectatives de l'NSA, però que les demandes dels EUA no eren el més important.

L'estreta col·laboració entre britànics i nord-americans podria amagar unes conseqüències considerables, perquè els agents del centre de vigilància també tenen Israel en el punt de mira. El GCHQ té, com a mínim, quatre objectius israelians en les llistes, entre els quals l'adreça electrònica del primer ministre israelià. El document és del gener de 2009, quan el càrrec l'ocupava Ehud Olmert.

També hi ha una altra adreça delimitada, que durant un temps va ser vital per a la política exterior i de seguretat: minister@mod.gov.il. Aquesta adreça fou utilitzada pel ministre de Defensa Ehud Barak personalment, com també pel cap de l'estat major Joni Koren. Segons ha investigat *Der Spiegel*, Barak coordinava una part de la política amb l'Iran a través d'aquesta adreça. No és que fossin operacions secretíssimes, però sí processos interns del Govern.

El primer ministre i el ministre d'Afers Estrangers són els homes més importants d'Israel. Qui en llegeix la comunicació s'assabenta de moltes coses sobre el desenvolupament de la política israeliana.

Les llistes plenes de números, noms i en part també d'adreces electròni-

ques amaguen nova dinamita política. Tot just la setmana passada el fiscal general Harald Range va explicar que, segons la institució que representa, no hi ha cap mena de prova que l'NSA o els serveis secrets britànics hagin intervingut sistemàticament el trànsit telefònic i d'internet alemany. I els tres caps de la intel·ligència britànica, en una compareixença conjunta davant la cambra baixa al novembre, van reiterar que la seva feina servia en primer lloc per combatre el terrorisme.

El material analitzat conté efectivament nombroses referències a possibles sospitosos de terrorisme, a casos de sospita de proliferació nuclear i a persones que estan relacionades amb segrestos. En molts casos, al costat dels números de registre, hi ha el nom en clau de l'operació en procés o d'altres autoritats britàniques com el departament de la policia "Serious Organised Crime Agency".

Això sol, de tota manera, no explica la gran quantitat de *hits*, és a dir, d'objectius amb rerefons polític, diplomàtic o empresarial. Les persones corresponents haurien estat, doncs, definides com a objectius de l'espionatge. El document central, que fa referència a institucions alemanyes i possiblement també a ciutadans alemanys, és una llarga llista de telèfons, datada del 27 de novembre de 2009.

En el fons es tractava d'objectius a la República Democràtica del Congo, segons el procés de vigilància que es descriu en les actes: membres de la família del president, per exemple, i també alts comandants de l'exèrcit, un sacerdot i un antic vice-president. Sota la premissa que "tots els resultats descoberts s'ordenin segons la prioritat", també s'hi troben dues entrades que fan referència a Alemanya.

Rere el número "250-252575141", s'hi registra l'ambaixada alemanya a Rwanda, a la ciutat de Kigali. El número esmentat va ser fins al 2011 el principal enllaç de l'ambaixada alemanya, com confirmen les investigacions.

Cinc entrades més avall hi ha una combinació de nombres que porta a la capital alemanya: "49-30-180 German Government Network" (xarxa del govern alemany). És el prefix del servei d'informació del Govern federal, al

En documents d'Edward Snowden apareixen números de telèfon alemanys.

qual estan connectats els ministeris de Berlín. Qui té registrat aquest número en una base de dades deu tenir força interès per les informacions que surten del centre polític de Berlín.

La llista sota el nom "Resultats" pot significar, com asseguren els experts en serveis secrets amb qui ha parlat *Der Spiegel*, que aquests números van ser declarats objectius d'investigació pel GCHQ.

La intensitat i la freqüència amb què es va espia cada objectiu no es pot deduir dels documents que ha pogut analitzar *Der Spiegel*. De tota manera, l'exemple d'un polític africà demostra que els britànics, tan sols per un test de supervisió, interceptaven i emmagatzemaven tota la comunicació per SMS.

El GCHQ només va contestar, sotmès a un reguitzell de preguntes detallades, que no opinarien sobre la importància dels serveis d'intel·ligència; que les seves activitats "estaven autoritzades, eren necessàries i adequades"; i que tenien lloc sota "un estricte control de diversos òrgans".

L'ambaixada alemanya a Rwanda i el número de telèfon de la zona governamental de Berlín no eren, però, els únics objectius alemanys, sinó només els únics que es van registrar en el temps en què s'interceptà la comunicació.

Cal suposar que en les bases de dades del GCHQ hi ha bastants números més amb el prefix alemany 0049. Això

pot donar-se per segur, perquè dels documents es desprèn que els britànics en alguns moments controlaven línies de comunicació per satèl·lit completes entre Alemanya i altres països.

Els serveis d'intel·ligència implicats en la vigilància per satèl·lit probablement ja estan buscant noves possibilitats de fer escoltes; si més no, ho feien entre 2008 i 2009, com apunten alguns documents.

En alguns documents i llistes de resultats, especialment extensos, s'hi descriuen tests per a noves línies de comunicació fins llavors no vigilades. Hi ha "informes oficinosos", que n'analitzen el "possible valor per als serveis secrets". Aquests informes tenen la denominació de "Bude Sigint Development Report": es tractava, doncs, de trobar i desenvolupar nous objectius.

Els tests, segons s'indica, duraven uns quants dies. Els números que s'hi interceptaven es comparaven amb els de la base de dades per comprovar si valia la pena fer-ne una vigilància permanent. El resultat és la llista de *hits*, plena de noms i números. Els papers acaben sempre amb la pregunta: "Podem afegir aquesta portadora al sistema de recollida d'informació?". En molts casos la resposta era que sí. Així va ser, per exemple, en el cas d'una línia d'Europa a l'Àfrica del gener de 2008, en què s'esmenta el comissari Almunia per primer cop. En un document del gener de 2009, en el qual es torna a parlar d'Almunia, es respon a

la mateixa pregunta: "De moment no, a causa de la velocitat de transmissió de la portadora". En d'altres actualitzacions es diu que "s'està a punt de solucionar el problema".

En un informe de l'agost de 2009 es veu la intensitat amb què podien intervenir els agents. El president de la unió econòmica de l'Àfrica occidental Ecowas, s'hi anomena "Dr. Chambers". Fa referència al ghanès Mohamed Ibn Chambas, el qual del 2001 al 2010 va ocupar diversos càrrecs a Ecowas. A finals de 2012 fou nomenat representant del territori en crisi de Darfur pel secretari general de l'ONU, Ban Ki Moon.

El 2009 els britànics van interceptar les seves comunicacions per SMS en un test de prova. Les anotacions destacades en vermell formen part del document que posa en relleu el possible valor de continuar vigilant els contactes per satèl·lit entre Europa i l'Àfrica.

De més d'una dotzena dels documents que contenen el text complet dels seus SMS es desprèn que el president d'Ecowas era a Libèria per recollir un premi per les seves activitats en favor de la pau: "Sóc a Libèria, per recollir un reconeixement nacional demà, la diada de la independència del país", deia en un missatge. En un altre, Chambas recomanava un llibre sobre la història colonial de Ghana. Deia que era "interessant i informatiu", segons el missatge interceptat pels britànics, que com tots els altres era de caràcter privat i quotidià.

Abans de tancar la redacció no hem rebut cap comunicació per part de Chambas sobre l'assumpte de la vigilància dels seus SMS.

En canvi, el cap britànic de Metges del Món, Leigh Daynes, sí que s'ha expressat, dient que estava "sorprès i desconcertat", en cas que es confirmés la vigilància secreta de la feina de la seva organització. Com altres entitats humanitàries, Metges del Món actua amb neutralitat i independència. "No hi ha cap motiu perquè els serveis secrets controlin les nostres activitats."

**Laura Poitras, Marcel Rosenbach
i Holger Stark**
© *Der Spiegel*

Traducció d'Arnau Figueras

LA MILITARITZACIÓ DE LA POLICIA DELS EUA

Amics i ahora conductors de tancs

Metrallores, avions, tancs: després de la retirada de l'Afganistan i l'Iraq, l'exèrcit dels Estats Units transfereix les armes sobrants a la policia. Fins i tot en ciutats petites sorgeixen unitats paramilitars. Quines conseqüències té per als Estats Units?

Les armes pesants s'utilitzen cada vegada més també per a la intimidació.

Aiyana Stanley-Jones va morir la nit del 16 de maig de 2010 a causa de múltiples errors. El primer va ser que poc després de mitjanit un equip especial d'intervenció SWAT de la policia de Detroit suposadament va entrar violentament a l'habitatge de la seva família. La granada lluminosa

que un agent va llançar a l'habitació va ser el segon error: possiblement l'agent volia fer-ho una mica a l'estil *Hollywood* i amb *pirotècnia* per a l'equip del *reality show*. El tercer error va ser que l'agent que va entrar primer a l'habitació va disparar immediatament en direcció a la granada perquè

allà es bellugava alguna cosa. Aiyana Stanley-Jones va rebre un tret al cap. Tenia només set anys.

Un accident lamentable? Un comportament erroni de policies massa motivats? Potser sí, però també va ser el resultat d'un altre error, com creuen cada vegada més gent als EUA: la